



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. IV. Mens Divi Thomæ aperitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

hoc à Deo causatur, nec ab illo supponitur, vel A expectatur, unde Epist. 107. ad Vitalem dicit, quod bonam voluntatem cuiusque non invenit in corde, sed facit.

19. Dices, Augustinum his locis solum velle, operari Deum motum hunc, & inclinationem, seu determinationem voluntatis nostræ, mediante motione morali de se indifferenti, & objecti excitatione, seu propositione.

Sed contra primò: Augustinus dicit Deum intus in corde hominis operari, id est in voluntate: Sed propositio objecti, seu motio moralis, intus in voluntate non fit, sed ab intel lectu, qui est extra voluntatem: Ergo Augustinus non loquitur de motione morali.

Secundò: Idem S. Doctor de Gratia & libero Arbitrio cap. 16. dicit quod Deum facit ut faciamus præbendo vires efficacissimas voluntari. Sed motio moralis non præbet vires efficacissimas voluntati, cum eam tantum extrinsecè, & objectivè alliciat & invitet: Ergo de ea August. non agit.

20. Confirmatur: idem S. Doctor loco supra relato de Corrupt & Gratia, docet mutationem cordis in homine fieri in vi potestatis infinitæ Dei, qui sine dubio (inquit) habet inclinandum cordium omnipotentissimam potestatem. Atqui sola excitatio moralis, cum imitatur propositioni objecti finiti, omnipotentissimam potestatem non habet, sed est finita virtutis & allicientia, ut constat: Ergo idem quod prius.

21. Confirmatur ampliùs: Idem Augustinus libro 2. contra duas Epist. Pelag cap. 20. loquens de mutatione Regis Assueri, dicit quod Deus cor Regis occultissimè & efficacissimè potestate convertit, & instillat ab indignatione ad lenitatem &c. Quæ verba ita emphatica, procul dubio, motionem plusquam moralem designant.

Adde etiam quod Pelagius hanc moralem motionem, mediâ illustratione & propositione objecti, non negavit, saltem in tertio statu suæ hæresis; ut constat ex verbis ipsius Pelagii, quæ supra retulimus ex Augustini libro de Gratia Christi cap. 7. & 10. quibus docet Pelagius, quod Deus operatur in nobis velle quod bonum & sanctum est, quatenus nos multiformi, & ineffabili dono gratia celestis illuminat: quatenus stupentem suscitatur voluntatem, & suadet omne quod bonum est &c. Et tamen talem illuminationem, suasionem, & excitationem moralem non sufficere, docet Augustinus ibidem: Ergo locis citatis non loquitur solum de Motione morali.

§. IV.

Mens Divi Thomæ aperitur.

DARI in Deo circa nostros actus liberos, decreta ex se, & ex natura sua efficacia, mens est ac sententia D. Thomæ certa & indubitata, ut ex pluribus ejus doctrinæ principiis facile colligi potest.

22. In primis enim S. Doctor hic quæst. 19. art. 5. docet quod voluntatis seu volitionis divinæ nulla est assignabilis causa: At si in eo sint decreta indifferentia, & arbitrii humani determinationem expectantia, erit assignabilis aliqua causa volitionis divinæ, nimirum consensus, seu determinatio liberi arbitrii creati, quæ erit causa cui Deus determinatè velit conversionem Petri v. g. & cur determinatè in actus liberos nostræ voluntatis influat: Ergo juxta D. Thomam, non dantur in Deo decreta indifferentia, determinationem voluntatis creatæ expectantia

Secundò, D. Thomas pluribus in locis, contingentiam & libertatem in operando voluntatis creatæ, non reducit in ipsam causam proximam tantum, sed in ipsam causam primam, tanquam in primam radicem, unde oritur in nostris actibus modus libertatis & contingentia. Nam s. Perhierm lect. 14. dicit quod voluntas divina est intelligenda ut extra ordinem eorum existens, veluti causa quedam profundius reatum ens, & omnes ejus differentias: sunt autem differentia in rebus. Et 1. parte quæst. 22. art. 4. ait quod modus contingentia & necessitatis cadit sub provisione Dei, qui est universalis provisor totius entis: non autem sub provisione aliquorum particularium provisorum. Idem docet 6. Metaph lect. 3. infine, his verbis: Ad divinam providentiam pertinet non solum quod faciat hoc ens, sed etiam quod det contingentiam vel necessitatem; unde causatur ut contingat alterius causa subditur solum quod effectus ipse fit, quod vero sit necessarium, vel contingentem, dependet ex causa altiori, quæ est causa entis in quantum est ens, à qua ordo necessitatis & contingentia in rebus provenit. Cum hoc autem principio, quod frequenter repetit & inculcat S. Doctor, tanquam præcipuum, ac firmissimum suæ doctrinæ fundamentum, decreta indifferentia & Molinistica, consensus & determinationem voluntatis creatæ supponentia, vel expectantia, non posse coherere, manifestum est. Si enim causa prima habet in se vim causandi libertatem & contingentiam nostrorum actuum, multo magis quam ipsa causa proxima creatæ evidens est quod non debet illam supponere vel expectare à voluntate creatæ, & à consensu futuro, sed illam prævenire, & efficere; cum nulla causa supponat vel expectet suum effectum, sed illum causet & præveniat, saltè prioritate naturæ, ut docent Philosophi, qui idcirco definiunt causam, id ad quod sequitur effectus.

Adde quod, si ex divino decreto, ut à primo principio & prima radice, ordo contingentia & necessitatis in rebus creatis oriatur, & emanet, illud ex se & in se habet vim & principium componendi & servandi libertatem & contingentiam in nostris actibus; quia habet principium & vim eam causandi, ac proinde non potest eam tollere, quamvis prioritate causalitatis & naturæ, consensus & determinationem nostræ voluntatis antecedit: & sic evertitur ac corrumpit præcipuum & ferè unicum Adversariorum fundamentum.

Confirmatur: S. Thomas 1. Ad Annib. dist. 47. quæst. unica art. 4. dicit quod voluntate Dei non solum res in esse producuntur, sed etiam rebus producendis modum quo producuntur prædeterminavit. Quibus verbis decretum indifferens, & expectans determinationem consensus nostri penitus jugulavit. Si enim Deus rebus producendis modum quo producuntur prædeterminavit, etiam prædefinit, & prædeterminavit modum libertatis & contingentia; cum quo nostri actus liberi producuntur; ac proinde illum non supponit, vel expectat à libero arbitrio, ut docent Molinista, sed potius illum efficit & causat, ut assertum Thomistæ.

Secundum principium doctrinæ D. Thomæ, ex quo etiam sequitur manifesta destructio decretorum indifferentium, est affine præcedenti, &

continetur in infinitis propemodum locis, in quibus S. Doctor, ut conciliet & componat libertatem, & contingentiam nostrorum actuum, cum divinis decretis, & efficacia gratiæ, recurrit ad efficaciam divinæ voluntatis, decernentis non solum substantiam, sed etiam modum libertatis nostræ in actibus voluntatis creatæ: At negantes decreta ab intrinseco efficacia, & potest in differentia admittentes, non confugiunt ad efficaciam volitionis divinæ, sed ad scientiam mediam, explorantem consensum voluntatis humanæ, ut libertatem nostram, cum divinis decretis, & efficacia gratiæ componant. Ergo longe à S. Thoma distant. Minor patet, Major verò probatur ex S. Doctore B. Oportet 2. cap. 140. ubi sic habet: Ad efficaciam divinæ voluntatis pertinet, ut non solum fiat quod Deus vult, sed ut hoc modo fiat quo illud fieri vult: nisi autem quædam ferri necessitas, & quædam contingenter, quæ utrumque requirunt ad complementum esse universi: ut igitur res utroque modo proveniret, quibusdam adaptat necessariis causis, quibusdam contingentes. Idem sub iisdem ferè terminis docet hic art. 8. in Corp. ubi inquit: quod cum voluntas divina sit efficiens, non solum sequitur quod fiat ea quæ Deus vult fieri, sed quod eo modo fiat quo Deus vult fieri: vult autem Deus quædam fieri necessarios, quædam contingenter, ut sit ordo in rebus ad complementum universi, & ideo quibusdam effectibus aptavit causas necessarias quæ desistere non possunt, ex quibus effectus de necessitate proveniunt: quibusdam autem aptavit causas contingentes defectibiles, ex quibus effectus contingenter eveniunt. Non igitur propterea effectus voluti à Deo eveniunt contingenter, quia causa proxima sunt contingentes, sed propterea quia Deus voluit eos contingenter evenire, contingentes causas ad eos preparavit. Idem docet quæst. 22. art. 4. quæst. 23. art. 6. quæst. 23. art. 1. ad 3. 12. quæst. 10. art. 4. ad 1. tertio contra Gentes cap. 94. de Verit. art. 3. ad 3. & 1. ad Annibal. dist. 47. quæst. 1. art. 4. ad 4.

Respondent Adversarii, D. Thomam locis citatis, libertatem & contingentiam rerum in efficaciam divinæ voluntatis reducere, non ex eo quod Deus prædefiniat, & causet substantiam, & modum contingentiam, & libertatis in nominis operationibus, ut docent Thomistæ; sed solum ex eo quod aptavit, seu preparavit (id est produxit & creavit) causas liberas & contingentes, ex quibus effectus liberi & contingentes procedunt.

Sed contra primò: S. Doctor clarè seipsum explicat locis citatis, præsertim in 1. ad Annibal. dist. 47. dicens: Voluntas Dei non solum res esse producantur, sed etiam rebus producendis modum quo producantur prædeterminavit: Ergo ex D. Thoma libertas & contingentia rerum reducitur in efficaciam divinæ voluntatis, non solum ex eo quod Deus produxit & creavit causas liberas & contingentes, sed etiam ex eo quod modum libertatis & contingentiam in nostris actibus prædefiniit & prædeterminavit. Quare idem S. Doctor quæst. 23. de Verit. art. 5. voluntas divina est agens fortissimum, unde oportet ejus effectum ei omnibus modis assimilari, ut non solum fiat id quod Deus vult fieri, quod est quasi assimilari secundam speciem, sed ut fiat eo modo quo Deus vult illud fieri: id est necessario vel contingenter, citò vel tardè &c. Et statim subjungit: Et sic non dicitur quod aliqui divinorum effectuum sint contingentes.

Tom. I.

res, solum propter contingentiam causarum secundarum; sed magis propter dispositionem divinæ voluntatis, quæ talem ordinem rebus providet.

Secundò: Ex hac solutione sequitur, quod Deus non attingat, nec causet immediatè libertatem & contingentiam in nostris actibus liberis, sed mediatè tantum & remotè, quatenus scilicet produxit & creavit causas liberas & contingentes, ex quibus effectus liberi & contingentes procedunt. Hoc autem esse falsum & erroneum, docet S. Thomas 3. contra Gentes cap. 89. ubi impugnans sententiam eorum qui dicebant Deum causare in nobis virtutem volendi, non autem facere nos velle, quia hoc putabant lædere libertatem, sic ait: Quibus quidem autoritatibus sacre Scripturæ resistitur evidenter: Dicitur enim Isaiæ 26. Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine: unde non solum virtutem volendi à Deo habemus, sed etiam operationem. Præterea hoc ipsum quod Salomon dicit: Quocumque voluerit, vertet illud: ostendit divinam causalitatem, non solum ad potentiam voluntatis extendi, sed etiam ad actum ipsius. Item Deus non solum dat rebus virtutem, sed etiam nulla res potest propriè virtute agere, nisi agat in virtute ipsius, ut supra ostensum est: Ergo homo non potest virtute voluntatis sibi datâ uti, nisi in quantum agit in virtute Dei: illud autem in cuius virtute agens agit, est causa non solum virtutis, sed etiam actus; quod in artifice apparet, in cuius virtute agit instrumentum, etiam quod ab hoc artifice propriam formam non accipit, sed solum ab ipso applicatur ad actum: Deus ergo est causa in nobis non solum voluntatis, sed etiam volendi. Quibus verbis S. Thomas aperte docet, Deum non solum causare nostros actus liberos, nec proinde libertatem & contingentiam quæ in illis reperitur, quatenus dedit nobis virtutem volendi, sed quatenus facit nos velle: applicando voluntatem nostram ad actum, sicut instrumentum applicatur ab artifice.

Denique, Verbum *aprire & preparare* causas contingentes, in sensu D. Thomæ, non significat solum eas creare aut producere, ut dicunt Adversarii, sed eas determinare & applicare, ut colligitur non solum ex locis supra relatis, verum etiam ex alio perillustri ejusdem S. Doctoris testimonio. Explicans enim hæc verba Pauli ad Hebr. 13. Deus autem pacis apret vos in omni bono, ut faciatis ejus voluntatem, faciens in vobis quod placeat coram se per Iesum Christum &c sic habet: Voluntas humana, cum sit quædam inclinatio rationis, est principium actuum humanorum, sicut gravitas est principium motus gravium deorsum: unde se habet ad actus rationis, sicut inclinatio naturalis ad actus naturales. Res autem naturalis dicitur apta ad illud ad quod habet inclinationem. Sic etiam homo quando habet voluntatem benefaciendi, dicitur aptus esse ad illud. Deus autem quando immittit homini bonam voluntatem, apret eum: id est facit illum aptum, & ideo dicit Apostolus: Apret vos in omni bono, ut faciatis ejus voluntatem: id est faciat vos velle omne bonum, hæc est enim voluntas Dei, scilicet velle quod Deus vult nos velle. Et paucis interjectis: Dupliciter autem homo adaptatur ad bene faciendum: uno modo exteriori operando, & sic unus homo apret alium, persuadendo, vel comminando: Alio verò modo aliquid interiori exhibendo; & sic solus Deus apret voluntatem qui solus potest ipsam immutare: Proverb. 21. Cor Regis in manu Domini, quocumque voluerit inclinabit illud. Unde dicitur: Faciens in vobis: ad Philipp. 2. Deus est qui operatur in vobis velle

K K k

velle & perficere. Quibus verbis S. Thomas in primis aperte destruit solutionem & explicationem Adversariorum, ad verbum aptare causas contingentes & necessarias, & exponit genuinum sensum illius, docendo quod significat idem quod determinare, seu applicate. Secundò clarè explicat ea omnia, quæ possunt pertinere ad efficaciam divinorum decretorum, & auxiliorum; & docet quod Deus operatur bonam voluntatem in nobis, non solum suasionibus & comminationibus, quæ pertinent ad gratiam moraliter excitantem, sed operando aliquid intrinsecum in voluntate creata, quo facit quod illa infallibiliter velit & operetur id quod vult eam velle & operari. Quod etiam disertè declarat 1. parte quæst. 105. art. 4. ubi ait: *Voluntas movetur ab objecto quod est bonum, & ab eo qui creat virtutem volendi.* Et postquam ostendit, quod potest moveri sicut ab objecto à quocumque bono, sed non sufficienter & plenè, nisi à summo bono, subdit de alio modo movendi ex parte virtutis, & non ex objecto: *Virtus volendi à solo Deo causatur: velle autem nihil aliud est, quàm inclinatio in objectum voluntatis, quod est bonum universale. Inclinare autem in bonum universale, est proprium primi moventis, cui proportionatur ultimus finis.* Unde utraque modo proprium est Dei movere voluntatem, sed maxime secundo modo, eam interius inclinandi. Ergo secundum D. Thomam, modus quo Deus operatur & facit inclinare voluntatem ad actionem voluntariam & liberam, non solum est per modum objecti attrahentis & allicientis, quæ est motio moralis, sed etiam per modum principii interius operantis & applicantis voluntatem, quæ est motio physica & effectiva, quam docent Thomistæ.

Præter hæc S. Doctoris testimonia, plura sunt alia, ex quibus aperte deducitur efficacia intrinseca divinorum decretorum. Nam quæst. 6. de Malo art. unico ad 3. hæc scribit: *Deus movet voluntatem immutabiliter, propter efficaciam voluntatis moventis quæ desicere non potest; sed propter naturam voluntatis motæ, quæ indifferenter se habet ad diversa, non induitur necessitas, sed manet libertas.* Et 1. 2. quæst. 112. art. 3. in Corp. sic ait: *Preparatio ad gratiam, secundum quod est à Deo movente, habet necessitatem ad id ad quod ordinatur à Deo, non quidem coactionis, sed infallibilitatis, quia intentio Dei desicere non potest. Unde si ex intentione Dei moventis est, quod homo cuius cor movet, gratiam consequatur, infallibiliter eam consequitur, secundum illud Joannis 6. Omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me. Et quæst. 10. art. 4. ad 3. Dicendum est, inquit, quod si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod voluntas ad illud non moveatur, non tamen est impossibile simpliciter: unde non sequitur quod voluntas à Deo ex necessitate moveatur. Et 2. 1. quæst. 24. art. 11. in Corp. Virtus Spiritus Sancti infallibiliter operatur quodcumque voluerit: unde impossibile est hæc duo simul esse vera, quod Spiritus Sanctus velit aliquem movere ad actum charitatis, & quod ipse charitatem amittat peccando. Denique quodlibeto 12. art. 3. asserit quod Predestinatio habet certitudinem ex parte voluntatis divine cui non potest aliquid resistere. Quæ omnia, ut patet, verificari non possunt de decreto indifferenti, vel de gratia moraliter tantum excitante; cum tale decretum, & talis gratia, non moveant voluntatem creatam immutabiliter, nec inducant necessitatem infallibilitatis ad operandum, nec*

fit eis resistere, in sensu composito, conjungendo scilicet cum illa à tualem resistantiam & dissentium, ut tententur Adversarii: Manifestum est igitur, juxta principia doctrinæ D. Thomæ, decreta Dei circa nostros actus liberos, esse de se & ab intrinseco efficacia.

ARTICULUS II.

Rationibus theologicis, efficacia divinorum Decretorum demonstratur.

VArtis rationibus demonstrant nostri Thomistæ, tum hic, tum in Tractatu de Augustini, divinorum decretorum efficaciam & causalitatem circa actus liberos nostræ voluntatis: hæc præcipuas & clariore expendemus, & articulo sequenti, varia quæ ex decretis indifferentibus sequuntur absurda & inconvenientia declarabimus.

§. I.

Efficacia divinorum decretorum ex orationibus Ecclesie, & promissionibus Dei, demonstratur.

Hæc duo argumenta magni sunt ponderis & momenti, & ab Augustino ac Prospero contra Pelagianos & Semipelagianos sæpè proposita.

Primum quod sumitur ex orationibus Ecclesie, & quod semper apud Augustinum invidium fuit, potest sic breviter proponi. Id quod postulamus à Deo, ex ejus gratia, beneficiòque procedit, non verò ab homine expectatur, vel supponitur. Sed oramus Deum pro nostrâ voluntatis consensu, determinatione, & mutatione: Ergo talis consensus & determinatio, à decreto divino, & gratia ex illo profluente causatur, non verò ab illo supponitur aut expectatur. Major est certa: nemo enim petit ab alio, nisi quod ab illo dandum est, vel efficiendum; unde Augustinus sæpè dicit, quod oratio est clarissima gratia testimonio. Minor autem constat ex variis orationibus Ecclesie, quibus orat Deum, ut nos convertat, cor nostrum immutet, rebelles ad se compellat propitiis voluntates; & faciat nos ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes, ut loquitur S. Augustinus lib. 4. ad Bonifacium cap. 9. Denique in Litaniis de venerabili Sacramento Eucharistie, oramus Deum ut ad frequentem, dignamque eorum participationem nos commovere dignetur.

Quas orationes, non ad hoc fundit Ecclesia, ut solum Deus non excitet propositione objecti doctrinæ, offeratque ex parte sua concursum indifferenter, quem nos consensu nostro determinemus. Nam Deus offert nobis suum concursum, & excitationem sufficientem, & læpe valde vivacem; & tamen adhuc oramus, ut rebelles nostras voluntates ad se compellat; & faciat nos ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes. Ergo sentit Ecclesia, quod post oblatum concursum indifferenter, in quo nondum reluet determinatio ad consensum bonum; post excitationem externam, & internam, etiam vivacem & vehementem, aliquid restat excludendum à Deo & donandum, quo